

APLICAREA MECANISMULUI ECONOMIC ÎN EVIDENȚIEREA REZERVELOR DE SPORIRE A EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII GOSPODĂRIILOR ȚĂRĂNEȘTI (DE FERMIER) DIN REPUBLICA MOLDOVA

Popa Daniela

UASM Chișinău d.popa@uasm.md

Abstract.

This scientific paper contents particularities forming and development of farmer's households in the period of coming into the market relations of the North Region of Moldova Republic and their further perspectives as a form of economy. Regional features and level of subsidizing farms have been analyzed.

Key words: farm, economical levers, efficiency, economical mechanism

INTRODUCERE

Premisele unei eficiente dezvoltări a Complexului Agoalimentar necesită perfecționarea mecanismului economic cu toate elementele sale. Aceasta în mare măsură depinde de politica agrară a statului.

MATERIAL ȘI METODĂ

Baza informațională a survenit de la Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, informația din cadrul gospodăriilor țărănești (de fermier).

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Realizarea scopului strategic al politicii agrare se asigură prin elaborarea și aplicarea mecanismelor și instrumentelor speciale, cele mai importante dintre care sunt :

- Asigurarea stabilității macroeconomice și a unui climat investițional favorabil.
- Dezvoltarea spiritului de antreprenoriat, crearea unor condiții egale pentru dezvoltarea diverselor forme organizatorico – juridice de întreprinderi și asigurarea unei concurențe libere.

- Reforma structurală a sectorului agrar pe baza unei politici active de stimulare a dezvoltării ramurilor și direcțiilor prioritare ale producției agricole.
- Dezvoltarea unei infrastructuri eficiente (de producere și de menire socială), care să deservească producția agricolă.
- Asigurarea securității ecologice a producției agricole.

Este foarte importantă micșorarea, pentru agenții economici din agricultură, a ratei dobânzii bancare până la 6 -10 %. Ca urmare, va fi sporit considerabil accesul la credite în acest sector. Guvernul Republicii Moldova și Banca Națională a Moldovei vor întreprinde măsuri privind crearea condițiilor favorabile și măsurilor stimulente pentru acordarea creditelor pe termen lung și mediu cu destinații speciale de activitate prioritară în sectorul agroalimentar.

Realizarea măsurilor sus-menționate este bazată pe:

- intensificarea sistemului de asigurări în agricultură;
- activizarea expansiei structurilor financiare și de asigurări în spațiul rural;
- încurajarea agenților economici de proporții mici și mijlocii din spațiul rural, privind accesul și utilizarea eficientă a creditelor și investițiilor.

Una din importantele restricții ce trebuie înlăturate pentru dezvoltarea și creșterea mai rapidă a sectorului agricol este lipsa investițiilor pe termen lung atât interne, cât și externe, care nemijlocit ar putea spori productivitatea în agricultură și ar genera competitivitatea internațională a produselor agricole și alimentare din țară. Aceste investiții sunt necesare: pentru reproducerea livezilor și viilor; restabilirea sistemelor de irigare, reînnoirea parcului de mașini agricole, precum și restabilirea sectorului zootehnic.

Investițiile directe au fost și rămân de o mare importanță în accelerarea procesului de restructurare și modernizare a sectoarelor agricol și alimentar al țării. Investițiile directe străine nu asigură numai capitalul necesar pentru înnoirea activelor fizice, ci aduc și abilități de management, marketing și tehnologie, care sunt limitate în țară. Acestea pot aduce, de asemenea, informații solide despre piețele de export, dar și relații de afaceri pe aceste piețe, ceea ce poate spori performanța producerii orientate spre export.

Suștinerea de către stat a agriculturii în Republica Moldova poate fi sesizată prin trei direcții:

1. cheltuieli în numerar din bugetul de stat;
2. acordarea creditelor garantate de stat în sectoarele agroindustriale;
3. susținerea prețurilor la grâu și lapte, precum și prin intermediul compensațiilor pentru calamitățile naturale.

Pe parcursul anilor 1997- 2000 sprijinul financiar direct al statului, gestionat de Ministerul Agriculturii și Industriei Prelucrătoare, a fost în continuare creștere: de la 7,9 la 105,2 de milioane de lei. Dacă în anul 1998 aproximativ două treimi din Fondul de Suștinere a Agriculturii au fost folosite pentru compensarea ratelor dobânzii la împrumuturile contractate de țărani la băncile comerciale locale, atunci în anii 1999-2000 mijloacele au fost folosite

pentru compensarea parțială a costurilor combustibilului, îngășămintelor și semințelor procurate.

Subvenționarea producătorilor agricoli din republică, indiferent de forma de proprietate și organizare juridică, s-a efectuat în scopul stimulării creditării de băncile comerciale a agenților economici producători de producție agricolă.

Pentru aceasta au fost alocate subvenții:

- în anul 2002 – 11,1 mil. lei;
- în anul 2003 – 29,4 mil. lei;
- în anul 2004 – 30,2 mil. lei, inclusiv pentru stimularea creării stațiilor tehnologice de mașini -9,0 mil. lei.
- în anul 2005 au fost alocate subvenții în sumă de 58,6 mil. lei, inclusiv pentru:
 - stimularea creditării de către băncile comerciale a agenților economici producători de producție agricolă – 28,6 mil. lei;
 - stimularea creării stațiilor tehnologice de mașini – 18,0 mil. lei.
 - stimularea înființării plantațiilor pomicole – 10,0 mil. lei;
 - dotarea oficiilor zootehnice cu utilaj – 2,0 mil. lei;
- în anul 2006 mijloacele fondului de subvenționare a producătorilor agricoli au constituit 220 milioane lei și sunt repartizate astfel:
 1. subvenționarea producătorilor de sfeclă de zahăr – 20 milioane de lei;
 2. subvenționarea producătorilor de tutun – 5 milioane lei;
 3. stimularea creării plantațiilor pomicole și producerii materialului pomicol pentru reproducere și puișilor altoiți – 15 milioane lei;
 4. subvenționarea utilizatorilor de mijloace în scopuri fitosanitare și creșterea fertilității solului – 45 milioane lei;
 5. susținerea sectorului zootehnic – 15 milioane lei;
 6. stimularea creării stațiilor tehnologice de mașini – 20 milioane;
 7. subvenționarea producătorilor agricoli care livrează producție agricolă proprie pe teritoriul țării -100 milioane lei.

Iar pentru anul 2007 sunt preconizate 240,0 mln lei.

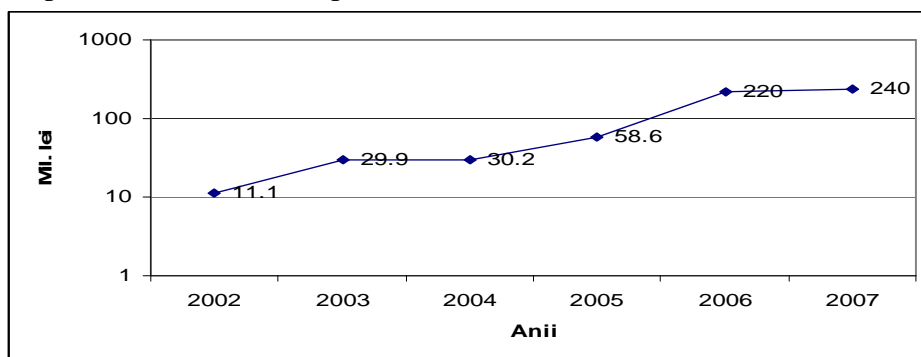


Fig. 1. Evoluția dinamicii subvenționării producătorilor agricoli din Republica Moldova

Mijloacele fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli sunt destinante stimulării genurilor de activitate strict necesare economiei naționale.

Alocarea mijloacelor se efectuează în scopul cointeresării producătorilor agricoli în extinderea suprafețelor cultivate, sporirea volumelor de producție agricolă, sporirea recoltei la hectar, eficientizarea sectorului pomicol, zootehnic și modernizarea bazei tehnico-materiale a acestora.

Prioritățile investiționale sunt diferențiate mult în dependență de niveluri, pentru care ele se argumentează. La nivel de agenți economici din sectorul agricol, cele mai acceptabile sunt investiții în:

- ◆ sectorul zootehnic (cu excepția aviculturii);
- ◆ dezvoltarea viticulturii și pomiculturii;
- ◆ dezvoltarea legumiculturii și cartofului;
- ◆ culturile tehnice (floarea soarelui, sfecla de zahăr, plante medicinale, uleiuri eterice, tutun ș.a.);
- ◆ înzestrarea tehnică și tehnologică a sectorului agrar;
- ◆ producerea semințelor și materialului săditor;
- ◆ prestarea serviciilor de mecanizare, zooveterinare etc.

O astfel de subvenționare a producătorilor agricoli este necesară, întrucât pe parcursul ultimilor 5 ani au fost diminuate suprafețele unor culturi agricole necesare industriei de prelucrare a Republicii, ca producerea sfeclei de zahăr, cultivarea tutunului, producerea legumelor, producerea sectorului zootehnic și a celui pomicol etc. Alocarea subvențiilor se efectuează în bază de Regulament, aprobat de Parlament.

Anual, începând cu anul 2008, subvențiile investiționale vor crește cu 11-13% față de totalul subvențiilor acordate sectorului agrar în anul 2007¹.

Ca o direcție specifică pentru investiții în sectorul agrar trebuie să fie evidențiată dezvoltarea agriculturii organice sau ecologic pure. Producția agroalimentară ecologică și comercializarea acesteia este o șansă reală de penetrare a piețelor străine, care sunt suprasaturate cu produse din agricultura convențională și suportă lipsă de produse ecologice. Producția ecologică este o modalitate de *dezvoltare durabilă în agricultură*, care permite soluționarea eficientă a unui șir de probleme de ordin social, ecologic, economic și politic.

Sarcina principală în susținerea unei companii naționale pentru promovarea producției agroalimentare ecologice constă în dezvoltarea pieței interne la nivel local și pentru export, promovarea produselor alimentare ecologice prin intermediul mass-media, web, seminarelor informative în teritori, conferințelor științifice, școlarizării fermierilor și perfecționării cadrelor din sectorul agricol.

Pentru promovarea și dezvoltarea acestui sector:

- Este adoptată Legea nr. 115 – XVI din 09.06.2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică;
- Conform dispoziției Guvernului RM nr. 1035-995 din 20.12.2005, prin dispoziția președinților de raioane, sunt desemnate personae din cadrul

¹ Agricultura Moldovei, “De la cel de al III Congres Național al Fermierilor” nr. 4-5/2007, p 16

direcțiilor agricole, responsabile de implementarea politicilor pentru producția agroalimentară ecologică în teritoriu;

• Întru executarea Legii nr. 115, prin Hotărârea Guvernului nr. 149 din 10.02.2006, au fost aprobate:

- Programul Național cu privire la producția agroalimentară ecologică;
- Regulamentul privind principiile producției ecologice și metodele de procesare agroalimentare ecologice;
- Regulamentul cu privire la sistemul de inspecție și certificare în producția agroalimentară ecologică;
- Regulamentul privind importul și exportul produselor agroalimentare ecologice.

Pe parcursul anului 2007, au fost întreprinse măsuri concrete pentru implementarea politicilor agroalimentare ecologice:

• Au fost elaborate și editate broșuri: (1) “Producția agroalimentară ecologică (îndrumar)” și (2) “Metode și tehnici de producție în agricultura ecologică”;

• Au fost organizate, în perioada de iarnă, cursuri de perfecționare profesională, în volum de 40 ore, a specialiștilor direcțiilor agricole raionale responsabili de implementarea politicilor pentru producția agroalimentară ecologică și a 59 agenți economici, fermieri și conducători ai gospodăriilor agricole;

• În baza Directivei nr. 40 din 11.02.2006 a fost organizat Sistemul de Inspecție și Certificare a producției agroalimentare ecologice și a fost elaborate “Regulamentul Organismului de Inspecție și Certificare în Agricultura Ecologică”. Totodată, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a organizat funcționarea acestuia în baza Centrului Republican de Pedologie Aplicată și a obținut acreditare în domeniul dat, conform prevederilor stipulate în Legea nr. 186-XV din 24.04.2003, la Agenția Națională de Acreditare.

• Conștientizând importanța producției agroalimentare ecologice, precum și necesitatea dezvoltării piețelor de desfacere, Guvernul Republicii Moldova acordă subvenții întru susținerea, promovarea și dezvoltarea agriculturii ecologice în sumă de 2 milioane lei. Mijloacele prevăzute sunt destinate restituirii aărțiale a cheltuielilor suportate la dezvoltarea agriculturii ecologice în perioada de conversiune, în sumă de 700 lei/ha. În prezent Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, efectuează activități privind conversiunea la producția agroalimentară ecologică pe cca 2852 ha (r-nul Hâncești – 124 ha, Călărași – 96 ha, Anenii Noi – 542 ha, Edineț – 954 ha, Briceni – 531 ha, Ocnița – 605 ha).²

² Agricultura Moldovei, “De la cel de al III Congres Național al Fermierilor” nr. 4-5/2007, p 12-13

Tabelul 1

Interdependența subvențiilor primite din bugetul de stat cu indicatorii valorici ai activității economice în gospodăriile țărănești (de fermier) cu terenuri agricole de la 50 ha până la 999 ha în raioanele Regiunii de Nord, în anii 2004-2006*

Indicatorii	Briceni	Dondușeni	Edineț	Fălești	Florești	Ocnîța	Rîșcani	Sîngerei	Soroca
Mărimea subvențiilor primite din bugetul de stat în calcul la 1 ha teren agricol, lei	161,63	0,41	12,28	19,42	72,88	61,44	11,25	95,49	64,11
Revine la 1ha teren agricol, lei:									
• valoarea producției globale vegetale și animaliere	7827,71	627,77	3068,42	2373,42	2291,51	1926,22	2495,87	3110,17	1951,96
• venitul global obținut din fitotehnie și zootehnie	3756,20	236,54	-617,54	964,69	586,69	340,56	2454,61	545,83	294,69
• venit din vânzări	5508,53	641,89	2068,42	2463,94	861,56	2090,62	3001,50	3948,29	2030,74
Revine la 1 lucrător mediu annual, lei:									
• valoarea producției globale vegetale și animaliere	67430,72	26301,04	76043,48	13822,32	51007,41	41932,85	26404,76	23539,54	28098,78
• venitul global obținut din fitotehnie și zootehnie	32357,26	9910,03	-15304,35	5618,21	13059,26	7413,79	25968,25	4131,13	4242,22
• venit din vânzări	47452,42	26892,73	51260,87	14349,49	19177,78	45511,79	31753,97	29882,88	29232,75
Revin subvenții la 100 lei venituri din vânzări, lei	2,93	0,01	0,59	0,79	8,46	2,94	0,37	2,42	3,16

*Calcululele autorului pe baza datelor formularelor specializate ale gospodăriile țărănești (de fermier)

Încă un element specific, privind politica investițională în sectorul agrar, îl constituie caracterul lor privat. În prezent, la fiecare un leu de investiții publice în sectorul agrar cele private constituie 4 lei. Având în vedere, că ponderea pământurilor agricole, aflate în proprietatea publică la etapa finalizării procedurii de privatizare, constituie 14,3 %, această corelație se va păstra și în continuare. Deci, ponderea investițiilor private în sectorul agrar este preconizată la nivel de 80 – 85 %, restul fiind investiții de stat și/sau ale întreprinderilor cu capital mixt.

În cele ce urmează, vom analiza legătura dependentă dintre subvențiile primite din bugetul de stat cu indicatorii valorici ai activității economice în gospodăriile țărănești (de fermier) din raioanele ale Regiunii de Nord, tabelul 1.

Calcululele efectuate în tabelul 1 ne arată că, nivelul subvențiilor la 1 hectar teren agricol este diferit cu un diapazon de 0,41 lei până la 161,63 lei. În raionul Briceni, unde subvențiile constituie 161,63 lei, randamentul terenului agricol, productivitatea muncii, este mai înaltă și la 100 lei venituri din vânzări revin 2,39 lei. În raionul Dondușeni, subvențiile în calcul la 1 hectar au constituit doar 0,41 lei și indicatorii valorici studiați sunt mai scăzuți.

Considerăm, că este necesar ca subvențiile să fie alocate diferențiat gospodăriilor țărănești (de fermier), în dependență de potențialul de resurse existente, utilizarea lor și nivelul de dezvoltare a activității de producere eficientă ale acestora.

Gospodăriile țărănești (de fermier) cu eficiența economică medie sau înaltă nu au nevoie de subvenții, de acea credem că este necesar de majorat nivelul subvențiilor gospodăriilor cu potențial scăzut, în baza unui plan de afaceri pe o perioadă anumită, ceea ce va reduce dezechilibrul nivelurilor de dezvoltare a gospodăriilor în Regiunea de Nord.

În vederea subvenționării producătorilor agricoli, Guvernul Republicii Moldova a aprobat un șir de hotărâri și regulamente, în următoarea evoluție:

1. Hotărârea Guvernului RM privind Fondul pentru susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea micului business [1].

2. Guvernului RM cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor fondului pentru susținerea înființării plantațiilor viticole [2].

3. Hotărârea Guvernului RM cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli [3].

4. Hotărârea Guvernului RM „Cu privire la perfecționarea mecanismului de acordare a subvențiilor în agricultură” [4].

Regulamentul privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli [2], prevede: acordarea producătorilor sfeclei de zahăr, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, pentru suprafața însămânțată și pentru cantitatea de sfeclă recoltată și livrată întreprinderilor de procesare subvenții în mărime de: a) 200 lei pentru fiecare hectar însămânțat; b) 100 de lei pentru fiecare hectar recoltat, cu condiția

că recolta va fi de la 25 la 30 de tone la hectar; c) 150 de lei pentru fiecare hectar recoltat, cu condiția că recolta va fi de la 30 la 35 de tone la hectar; d) 200 de lei pentru fiecare hectar recoltat, cu condiția că recolta va fi de peste 35 de tone la hectar.

Producătorilor agricoli cultivatori de tutun, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, li se alocă: a) 600 de lei pentru fiecare hectar plantat; b) 150 de lei pentru fiecare tonă de tutun (frunze uscate) la obținerea unei recolte medii de până la 1,5 tone la hectar; c) 180 de lei pentru fiecare tonă de tutun (frunze uscate) la obținerea unei recolte medii de peste 1,5 tone la hectar.

Tabelul 2

Subvențiile și eficiența economică a producerii producției agricole în unele gospodării țărănești (de fermier) din Regiunea de Nord, în medie a. 2004-2006

Indicatorii	Denumirea (codificarea*) gospodăriilor țărănești (de fermier)					
	Cod 023	GȚ "Racu Nicolae"	GȚ "Șveț Ghenadi"	Cod 012	Cod 041	Cod 040
1. Revin subvenții la 100 lei venituri din vânzări, lei	3	2	4	1	-	-
2. Suprafața terenului agricol în mediu, ha	594	200	662	806	646	200
3. Numărul mediu anual de lucrători, persoane	56	24	75	24	18	91
4. Revine la 1 ha teren agricol, lei:						
• Subvenții	126,26	65	197,89	24,81	-	-
• Valoarea medie anuală a mijloacelor fixe	1131,31	435	1321,75	3204,71	297,21	-
• Profit (pierderi)	533,67	1870	785,49	924,32	952,01	-500
Nivelul rentabilității, %	18,63	12,85	19,53	47,60	59,31	-27,03

*Denumirea codificată în legătură cu păstrarea confidențialității

Pentru stimularea producerii materialului săditor pomicol și înființarea plantațiilor pomicole, subvențiile se acordă:

a) pentru producerea materialului săditor pomicol – în mărime de 20,0 de mii de lei la un hectar;

b) pentru înființarea, începând cu toamna anului 2006, a plantațiilor pomicole înscrise în registrul soiurilor de plante al Republicii Moldova – în mărime de 10,0 mii de lei la un hectar de suprafață plantată cu specii sămânțoase și în mărime de 7,5 mii de lei – pentru un hectar de suprafață plantată cu specii sămburoase.

În scopul *stimulării procurării animalelor de prăsilă*, se acordă persoanelor fizice și juridice care dispun de condiții necesare pentru creșterea și exploatarea animalelor, la fiecare kilogram de masă vie, la procurarea următoarelor specii și grupuri de animale cu categoria de bonitate nu mai mică

de clasa II (pentru femele) și de clasa I (pentru masculi):

- a) junci și vaci -15 lei/kg;
- b) scrofițe, scroafe-15 lei/kg;
- c) vieruți, vieri-25 lei/kg.

Prin urmare, pentru a analiza cuantumul subvențiilor și eficiența economică a producerii producției agricole în unele gospodării țărănești (de fermier) din Regiunea de Nord vom prezenta tabelul 2.

Din toate 45 de gospodării țărănești (de fermier) cercetate numai 35 de gospodării sau 70% din ele, au primit diferit ajutor din partea statului în formă de subvenții bănești.

Rezultatele cercetării a șase gospodării țărănești (de fermier) din Regiunea de Nord, demonstrează că, mărimea subvențiilor din partea statului este foarte mică, sau lipsesc în întregime. La 100 lei venituri din vânzări revin numai 1- 4 lei subvenții iar la 1 hectar teren agricol, subvențiile constituie până la 197,89 lei, ceea ce nu are nici o influență la majorarea eficienței economice a producției agricole. Gospodăriile țărănești (de fermier) sunt la autofinanțare și o parte din ele singure se descurcă, în activitatea de producere, în dependență de *potențialul de resurse disponibil și iscusința managerială a liderilor*.

De exemplu, gospodăria țărănească (de fermier) sub codul 041, fără ajutorul din partea statului a atins nivelul de rentabilitate de 59,31%, iar gospodăria țărănească sub codul 040, are pierderi în sumă de 500 lei la hectar sau la fiecare leu consumat a primit 27,03 bani pierderi.

Este rațional ca creditele să fie realizate ca pârghii eficiente de dezvoltare a gospodăriilor țărănești (de fermier). Cotele lor trebuie să fie stabile și acceptabile pentru gospodării, creditul trebuie să devină o formă privilegiate a investițiilor CAI. Creditele acordate sectorului agroindustrial, de regulă, sunt scumpe, rata dobânzii este foarte mare și țărani nu pot beneficia de credite, cu atât mai mult ținând cont de specificul condițiilor naturale din agricultură.

Tabelul 3

Repartizarea mijloacelor creditare în unele gospodării țărănești (de fermier) din raionul Sângerei, regiunea de Nord

Denumirea gospodăriei țărănești (de fermier)	Valoarea creditului, lei	Destinația creditului	Procentul de rambursare, %
1). G.Ț. „Irimenco Grigore”, com. Beliceni Vechi	300000	Procurarea îngrășămintelor, semințelor	24
2). G.Ț. „Șveț Ghenadii”, com. Petrovca	250000	Procurarea semințelor, tehnicii	22
3). G.Ț. „Racu Nicolae”, com. Copăceni	110000	Procurarea îngrășămintelor, semințelor	22
4). G.Ț. „Balan Constantin”, com. Drăgănești	200000	Procurarea semințelor, motorinei	14,8 – 19,8

În continuare, autorul prezintă în tabelul 3, repartizarea mijloacelor creditare precum și destinația acestora în unele gospodării țărănești (de fermier) din raionul Sângerei, Regiunea de Nord.

Analiza tabelului 3 demonstrează că, destinația surselor financiare ale creditului sunt direcționate tradițional la procurarea îngrășămintelor, semințelor, motorinei și tehnicii în pofida ratei dobânzii destul de înaltă. Astfel, gospodăria țărănească „Racu Nicolae” din comuna Copăceni, raionul Sângerei, pe baza mijloacelor financiare ale creditului a procurat 5 tractoare: T-25, DT-75, și 3 MTZ – 80.

CONCLUZII

Guvernul Republicii Moldova conștientizează importanța dezvoltării infrastructurii de susținere a micului business din agricultură și, pe măsura extinderii posibilităților, acordă acestei probleme o atenție sporită. La moment se adoptă decizii privind crearea bazei legislativ-normative adecvate, elaborarea programelor, orientate spre realizarea acestor scopuri cu mijloacele respective, în primul rând, din contul atragerii creditelor străine avantajoase și suportul tehnic.

BIBLIOGRAFIE

- 1.***, Hotărârea Guvernului RM privind Fondul pentru susținerea antreprenoriatului și dezvoltarea micului business, nr. 659 din 21 octombrie 1993.
2. ***, Hotărârea Guvernului RM cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor fondului pentru susținerea înființării plantațiilor viticole, nr. 29-31 din 2 martie 2007, p. 14-16.
- 3.***, Hotărârea Guvernului RM cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de utilizare a mijloacelor fondului pentru subvenționarea producătorilor agricoli, nr. 15-XVI din 9 februarie 2007, p. 10-16.
- 4.***, Hotărârea Guvernului RM „Cu privire la perfecționarea mecanismului de acordare a subvențiilor în agricultură” // *Monitorul Oficial al RM*, nr. 146 – 149 din 15. 09. 2006, pag. 49.